

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та
інфраструктури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ
«30» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«30» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ
«30» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«РИНОК ЗЕМЛІ ТА ЗЕМЛЕОЦІНОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

ступінь вищої освіти: бакалавр

галузь знань: 19 «Архітектура і будівництво»

спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»

освітньо-професійна програма: «Експертна оцінка землі та нерухомого майна»

кафедра економічної експертизи і землевпорядкування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	2	4	32	14	3	4	97	150	4
Заочна	2	4	8	4	-	-	138	150	4

30.08.2024

Тернопіль – ЗУНУ, 2024

Робочу програму склав доцент кафедри економічної експертизи і землевпорядкування, канд. екон. наук Андрій БУТОВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної експертизи та землевпорядкування, протокол № 1 від 27 серпня 2024 року

Завідувач кафедри, д-р екон. наук, професор.

Борис ЯЗЛЮК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Геодезія і землеустрій», протокол №1 від 30 серпня 2024 року

Голова групи забезпечення спеціальності
д-р. техн. наук, професор

Ігор ПЕРОВИЧ

Гарант ОПШ
спеціальності д-р. техн. наук, професор

Ігор ПЕРОВИЧ

1. СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ринок землі та землеоціночна діяльність»

1. Опис дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність»

Дисципліна - «Ринок землі та землеоціночна діяльність»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 19 і Архітектура будівництво	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність 193 і Геодезія землеустрій Освітньо-професійна програма- «Експертна оцінка землі та нерухомого майна»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Індивідуальна робота: 3 год. Тренінг: 4 год. Самостійна робота: <i>Денна – 97 год.</i> <i>Заочна – 138 год</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни

2.1. Мета вивчення дисципліни

Оцінка земель, як науковий напрямок та навчальна дисципліна сформувалася та розвивається, як складова земельного кадастру. І якщо в минулому її використовували в основному для обґрунтування планових показників розвитку економіки то сьогодні її роль істотно зросла, особливо в плані формування економічних механізмів регулювання земельних відносин.

В останні роки в Україні багато зроблено в напрямку формування необхідної правової бази оцінки земель, вдосконалюється її науково-методичне забезпечення. Багато запозичено з досвіду країн з традиційно ринковою економікою, особливо стосовно методів визначення ринкової вартості земельних ділянок.

Мета курсу вивчення студентами, майбутніми інженерами-землевпорядниками, основ функціонування ринку землі та землеоціночної діяльності і використання отриманих знань у практичних завданнях. Студенти повинні знати нормативно-правове забезпечення функціонування ринку землі, порядок та механізми проведення моніторингу ринку земель, володіти знаннями щодо напрямків державної регуляторної політики земельним ринком, відчуження земельних ділянок та об'єктів нерухомості, вміти аналізувати та використовувати інформацію

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни дати студентам знання:

- які дозволять їм вільно орієнтуватися на ринку землі і в тому впливі, який він справляє на розвиток відносин власності та земельні відносини;
- визначати потреби підприємців у постійних активах, а також передбачати рівень споживання, нагромадження та інвестування;
- підготувати студентів до подальшого творчого осмислення і вирішення конкретних практичних і методичних задач пов'язаних з оборотом земель та об'єктів нерухомого майна, їх оцінки.

2.3. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- визначати вартість землі за відомими методиками та методичними підходами;
- здійснювати розрахунок ринкових цін щодо права на оренду земельних ділянок та права користування чужими земельними ділянками;
- визначати грошову оцінку нерухомості.

3. Програма навчальної дисципліни: «Ринок землі та землеоціночна діяльність»

Змістовий модуль 1. «Теоретичні засади ринку землі»

Тема 1. Теоретичні основи оцінки земель

Історичні передумови розвитку земельнооціночних робіт на території України. Методологічні основи оцінки земель. Основні закономірності пізнання оцінки земель. Земельна рента, як економічний важіль регулювання земельних відносин. Сучасний стан робіт з оцінки земель у зарубіжних країнах.

Література: 1, 2, 3, 4, 8, 12

Тема 2. Районування території при земельнооціночних роботах

Суть і загальні положення районування території. Внутріобласне землеоціночне районування території.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8

Тема 3. Теоретичні основи бонітування земель

Поняття і завдання бонітування ґрунтів. Об'єкт, предмет і критерії бонітування ґрунтів. Розвиток науково-методичних положень бонітування ґрунтів.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12

Тема 4. Методичні положення бонітування ґрунтів

Класифікація, характеристика і діагностичні ознаки ґрунтів. Збір і обробка даних про діагностичні ознаки і властивості ґрунтів. Складання і перевірка шкал бонітування ґрунтів.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12

Тема 5. Загальні положення і завдання економічної оцінки земель

Поняття і завдання економічної оцінки земель. Об'єктивна необхідність проведення економічної оцінки земель. Роль економічної оцінки земель в організації міжгалузевого їх використання. Економічна оцінка земель у складі кадастру природних ресурсів.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Змістовий модуль 2. «Особливості оцінки землі та землеоціночної діяльності»

Тема 6. Теоретичні основи економічної оцінки земель

Розвиток науково-методичних положень економічної оцінки земель. Об'єкт, предмет і критерії економічної оцінки земель. Показники економічної оцінки земель.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Тема 7. Методичні положення економічної оцінки земель

Підготовчі роботи. Заповнення земле оціночних формулярів і обробка вихідної економіко-статистичної інформації. Визначення оціночних показників агровиробничих груп ґрунтів земельних угідь.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Тема 8. Внутрігосподарська оцінка земель

Загальні положення внутрігосподарської оцінки земель. Оцінка продуктивних властивостей землі. Оцінка технологічних властивостей земель. Визначення показників внутрігосподарської оцінки земель. Документація з внутрігосподарської оцінки земель. Застосування даних оцінки земель для розміщення посів сільськогосподарських культур.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Тема 9. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок

Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Грошова оцінка земель населених пунктів. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення. Індексція.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Тема 10. Експертна грошова оцінка земельних ділянок

Нормативно-правове регулювання землеоціночної діяльності. Принципи оцінки земельних ділянок. Методичні підходи експертної оцінки земельних ділянок. Порядок проведення експертної оцінки земельних ділянок. Шість функцій грошей.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність»
денна форма навчання**

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Теоретичні основи оцінки земель	2	1	2	2	10	Тести, Поточне опитування
Тема 2. Районування території при земельнооціночних роботах	2	1			10	Тести, Поточне опитування
Тема 3. Теоретичні основи бонітування земель	4	2			10	Тести Поточне опитування
Тема 4. Методичні положення бонітування ґрунтів	4	1			10	Тести Поточне опитування
Тема 5. Загальні положення і завдання економічної оцінки земель	4	1			10	Тести, Поточне опитування
Змістовий модуль 2.						
Тема 6. Теоретичні основи економічної оцінки земель	4	1	1	2	10	Тести, Поточне опитування
Тема 7. Методичні положення економічної оцінки земель	4	1			10	Тести, Поточне опитування
Тема 8. Внутрігосподарська оцінка земель	2	2			9	Тести, Поточне опитування
Тема 9. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок	4	2			9	Тести, Поточне та опитування
Тема 10. Експертна грошова оцінка земельних ділянок	2	2			9	Тести, поточне опитування
Разом	32	14	3	4	97	

заочна форма навчання

	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Тема 1. Теоретичні основи оцінки земель		2	13	Тести, Поточне опитування
Тема 2. Районування території при земельнооціночних роботах			13	Тести, Поточне опитування
Тема 3. Теоретичні основи бонітування земель			14	Тести Поточне опитування
Тема 4. Методичні положення бонітування ґрунтів	2		14	Тести Поточне опитування
Тема 5. Загальні положення і завдання економічної оцінки земель	2		14	Тести, Поточне опитування
Тема 6. Теоретичні основи економічної оцінки земель	2		14	Тести, Поточне опитування
Тема 7. Методичні положення економічної оцінки земель	2		14	Тести, Поточне опитування
Тема 8. Внутрігосподарська оцінка земель			14	Тести, Поточне опитування
Тема 9. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок			14	Тестування та опитування
Тема 10. Експертна грошова оцінка земельних ділянок			14	Тестування та опитування
Разом	8	4	138	

5. Тематика практичних (семінарських або лабораторних) занять Практичне заняття 1

Тема 1: Теоретичні основи оцінки земель

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про особливості розвитку земельнооціночних робіт на території України, розкрити методологічні основи оцінки землі. Дати сучасне визначення поняттю «земельна рента», визначити принципи функціонування оцінки землі у зарубіжних країнах.

Питання для обговорення:

1. Історичні передумови розвитку земельнооціночних робіт на території України.
2. Методологічні основи оцінки земель.
3. Основні закономірності пізнання оцінки земель.
4. Земельна рента, як економічний важіль регулювання земельних відносин.
5. Сучасний стан робіт з оцінки земель у зарубіжних країнах.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 1

Тема 2: Районування території при земельнооціночних роботах

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про особливості районування територій.

Питання для обговорення:

1. Суть і загальні положення районування територій.
2. Внутрібласне землеоціночне районування територій.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 2

Тема 3: Теоретичні основи бонітування земель

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про особливості та критерії бонітування ґрунтів.

Питання для обговорення:

1. Поняття і завдання бонітування ґрунтів.
2. Об'єкт, предмет і критерії бонітування ґрунтів.
3. Розвиток науково-методичних положень бонітування ґрунтів.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 3

Тема 4: Методичні положення бонітування ґрунтів

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про особливості ґрунтів, збір даних по них та складання і перевірку шкал їх бонітування.

Питання для обговорення:

1. Класифікація, характеристика і діагностичні ознаки ґрунтів.
2. Збір і обробка даних про діагностичні ознаки і властивості ґрунтів.
3. Складання і перевірка шкал бонітування ґрунтів.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 3

Тема 5: Загальні положення і завдання економічної оцінки земель

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про поняття і завдання економічної оцінки земель та її роль у складі кадастру природних ресурсів.

Питання для обговорення:

1. Поняття і завдання економічної оцінки земель.
2. Об'єктивна необхідність проведення економічної оцінки земель.
3. Роль економічної оцінки земель в організації міжгалузевого їх використання.
4. Економічна оцінка земель у складі кадастру природних ресурсів.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 4

Тема 6: Теоретичні основи економічної оцінки земель

Мета: сформувати та узагальнити знання студентів про показники економічної оцінки земель.

Питання для обговорення:

1. Розвиток науково-методичних положень економічної оцінки земель.
2. Об'єкт, предмет і критерії економічної оцінки земель.
3. Показники економічної оцінки земель.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 4

Тема 7: Методичні положення економічної оцінки земель

Мета: сформувати та узагальнити знання про методику проведення економічної оцінки земель.

Питання для обговорення:

1. Підготовчі роботи.
2. Заповнення земле оціночних формулярів і обробка вихідної економіко-статистичної інформації.
3. Визначення оціночних показників агровиробничих груп ґрунтів земельних угідь.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 5

Тема 8 : Внутрігосподарська оцінка земель

Мета: сформувати та узагальнити знання про методику проведення внутрігосподарської оцінки земель, ознайомити основною документацією по внутрігосподарській оцінці земель

Питання для обговорення:

1. Загальні положення внутрігосподарської оцінки земель.
2. Оцінка продуктивних властивостей землі.
3. Оцінка технологічних властивостей земель.
4. Визначення показників внутрігосподарської оцінки земель.
5. Документація з внутрігосподарської оцінки земель.
6. Застосування даних оцінки земель для розміщення посів сільськогосподарських культур.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 6

Тема 9: Нормативна грошова оцінка земельних ділянок

Мета: сформувати та узагальнити знання про проведення грошової оцінки земель населених пунктів, земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення.

Питання для обговорення:

1. Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення.
2. Грошова оцінка земель населених пунктів.
3. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення.
4. Індексація.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 7

Тема 10: Експертна грошова оцінка земельних ділянок

Мета: сформуувати та узагальнити знання про проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Питання для обговорення:

1. Нормативно-правове регулювання землеоціночної діяльності.
2. Принципи оцінки земельних ділянок.
3. Методичні підходи експертної оцінки земельних ділянок.
4. Порядок проведення експертної оцінки земельних ділянок.
5. Шість функцій грошей.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

6. Тренінг з дисципліни

Метою тренінгу з дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність» є узагальнення, засвоєння та закріплення знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, формування у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, цілісного бачення і вирішення проблем функціонування ринку землі та землеоціночної діяльності.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Завдання тренінгу

1. Документація з внутрігосподарської оцінки земель.
2. Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення.
3. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення.
4. Нормативно-правове регулювання землеоціночної діяльності.

Оцінювання результатів тренінгу

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання чотирьох завдань тренінгу

7. Самостійна робота

Самостійна робота з дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність» виконується кожним студентом індивідуально. Дана робота охоплює основні теми дисципліни і полягає у проведенні економічних і фінансових розрахунків та обґрунтуванні отриманих результатів. Вона представляє собою набір завдань, основною метою яких є виявлення знань студентів щодо ринку землі та землеоціночної діяльності. Виконання самостійної роботи є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Завдання самостійної роботи

1. Розрахувати структуру сільськогосподарських угідь адміністративних утворень та порівняти отримані результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм.

2. Розрахувати структуру земельного фонду адміністративних утворень та порівняти результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм.

3. Розрахувати структуру забудованих земель адміністративних утворень та порівняти результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм.

Самостійна робота оформлюється у вигляді проєкту (15-20 слайдів презентації) та демонструється студентом під час доповіді.

Оцінювання результатів самостійної роботи

При оцінці результатів самостійної роботи враховуються: глибина та всебічність розкриття змісту поставлених завдань; самостійність, аргументованість, оригінальність викладу матеріалу й вирішення проблеми; відображення власної позиції. Оцінюється самостійна робота за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання кожного із трьох завдань роботи.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, тренінг, поточне опитування, тестування, ситуативне моделювання, підготовка і презентація проєктів.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування та тестування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залік.

10. Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Ринок землі та землеоціночна діяльність» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне опитування	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного заняття)	Модульна робота по темах 1-10	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань тренінгу	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання кожного із двох завдань роботи

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-10
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, Viber тощо).	1-10
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-10
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-10

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Паламарчук Л.В., Мартин А.Г., Матвійчик О.В., Рачинський О.С. Ринок землі в Україні: напрями розвитку механізму функціонування. – К.: МВЦ «Медінформ», 2011. – 259 с.
2. Формування ринку землі в Україні / В.П. Галушко, Ю.Д. Білик, А.С. Даниленко та ін. / За ред. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білика. – К.: Урожай, 2002. – 280 с.
3. Добряк Д.С., Тихонов А.Г., Паламарчук Л.В. Економічний оборот землі в Україні: теорія, методологія і практика. - К.: Урожай, 2004. – 136 с.
4. Ляшенко Ю., Кобзан С., Левко В. та ін. Операції із землею.- 2-ге вид., перероблене та доповнене. – Х.: Фактор, 2008. – 896 с.
5. Розвиток права власності на землю в Україні / Паламарчук Л.В. – К.: МВЦ «Медінформ», 2012. – 222 с.
6. Іпотека землі: історичний досвід та проблеми сучасності / Паламарчук Л.В. – К.: МВЦ «Медінформ», 2012. – 182 с.
7. Ринок землі та нерухомості в Україні / Паламарчук Л.В. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 365 с.
8. Аніщенко В.О., Боровий В.О. Моніторинг і охорона земель. – К.: КНУБА, 2003. – 176 с.
9. Добряк Д.С., Мартин А.Г., Паламарчук Л.В. Актуальні проблеми законодавчого забезпечення розвитку ринку земель в Україні // Землеустрій і кадастр. – 2006. – № 2. – С. 3 - 7.
10. Власик С. Земельні аукціони в Україні у цифрах і фактах // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2004. – Вип. № 3. – С.45 - 50.

11. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні: Наукове видання / Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. – К.: Профі, -2002.-256 с.

Інформаційні ресурси

12. Державна науково-технічна бібліотека України. Охорона навколишнього середовища. http://ntbu.ru/bs/un/054_on.htm

13. Верховна Рада України. Закон України «Про оренду землі» 06/10/1998. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=161-14>.

14. Інформаційно-аналітичний портал «Український земельний ринок» <http://www.land-ukraine.com/>.

15. Верховна Рада України. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» 12/07/2001. <http://www.land-ukraine.com/index.php?p=article&id=146>.